

Oslo, 7.11.2019.

Til Kunnskapsdepartementet.

Høring: Forslag til endringer i barnehageloven

Innledning

Voksne for Barn er en ideell medlemsorganisasjon som arbeider med utfordringene knyttet til barns psykiske helse og oppvekstvilkår. En sentral oppgave for oss er å løfte frem barn og unges stemme på dette feltet.

Voksne for Barn har sammen med andre organisasjoner øvd påtrykk for å lovfeste at barnehagen skal få samme rettigheter og plikter som i skolen. Vi er derfor glade for at departementet har fulgt opp det enstemmige anmodningsvedtaket fra Stortinget i 2016 og kommet med dette forslaget for å sikre de minste barna et trygt og godt barnehagemiljø.

Vi mener at departementet har gjort et grundig og godt arbeid, og støtter derfor de overordnede lovforslagene til endringer i barnehageloven, men har enkelte forslag som vi mener er nødvendig for å sikre barn et trygt og godt barnehagemiljø på samme måte som i skolen.

Overordnede lovforslag som støttes

Voksne for Barn støtter departementets forslag om å lovfeste krav om at barnehagen skal jobbe systematisk for et trygt og godt barnehagemiljø for alle barn, og for å forebygge tilfeller der barn opplever at det ikke er trygt og godt i barnehagen. Vi støtter også lovfesting av at barnehagen skal ha nulltoleranse mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Vi støtter også forslaget om at barnehagen, på samme måte som i skolen, skal ha lovfestet aktivitetsplikt. Det vil si at alle ansatte i barnehagen skal følge med og varsle styrer ved mistanke eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Det er viktig, som det foreslås, med en skjerpet aktivitetsplikt for tilfeller der en voksen i barnehagen krenker barn.

Voksne for Barn støtter også en lovfesting av at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i barnehagens arbeid.

Det bør innføres krav om internkontroll i den enkelte barnehage og vurderes om en del av bestemmelsene i forskrift for rammeplan for barnehagens innhold endres som følge av lovendringene.

I det videre vil vi utdype vårt syn når det gjelder noen av forslagene i høringsnotatet.

Utdypningsforslag:

Styrke aktivitetsplikten

Voksne for Barn setter spørsmålsteget ved at det ikke er foreslått en dokumentasjonsplikt for barnehagen utover å lage en skriftlig plan for arbeidet. Slik vi leser det, er argumentet at slik

dokumentasjon kun vil være aktuelt for klage- og håndhevelsesorgan, noe som ikke er foreslått i det forelagte høringsnotatet.

Vi mener at dokumentasjon av oppfølgingen av aktivitetsplikten er viktig uavhengig av behovet for å klage. Barnehagen skal utarbeide en plan for oppfølging når aktivitetsplikten utløses og det er vanskelig å vurdere om planen er fulgt opp uten at dette er skriftlig dokumentert.

Det er uklareheter omkring når barnehagen kan sies å ha utøvd aktivitetsplikten. Det vises i høringsforslaget til at barnehagen kan ha utøvd sin aktivitetsplikt hvis de har gjort det de kan innenfor sine rammer, selv om barnet og foreldrene ikke mener situasjonen for barnet er tilfredsstillende. Her ligger det tolkningsmuligheter og ivaretagelsen av barnet er ikke god nok. Dette viser behovet for en klageinstans hvor en uavhengig part kan vurdere om barnehagen har utøvd sine plikter og hva som bør gjøres når barnet fortsatt ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Det er i høringsnotatet (s. 15) beskrevet at man i første omgang bør innføre tydelige krav til hva barnehagen skal gjøre for å sikre barna et godt og trygt miljø. Vi er kritiske til, og mener at det bør finnes en reell mulighet for å forfølge saker hvor barn ikke har det bra i barnehagen, og at denne ordningen for håndheving bør ligge hos fylkesmannen.

Voksne for Barn støtter Redd Barnas forslag til at delplikten «å gripe inn» inkluderes i aktivitetsplikten til barnehager, på lik linje som i Opplæringslovens kapittel 9A-4. med en ny formulering i §21.

«Alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn mot krenkelser som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig.»

Det understrekes at ivaretagelse av barns rett til å uttrykke seg og bli hørt også må tydeliggjøres som en delplikt under aktivitetsplikten som er foreslått (En aktivitetsplikt med flere delplikter i høringsnotatet).

Voksne for Barn støtter forslaget om skjerpede aktivitetsplikt (som ny §22) ved mistanke om eller kjennskap til at en som jobber med barn, krenker barn.

Klagerett når aktivitetsplikten ikke følges opp

Voksne for Barn mener at oppfølgingen av håndhevingsordningen av aktivitetsplikten er for svak i forslaget.

Kommunene er eiere av barnehagene og vi mener dette båndet er for tett til å ivareta barnet i de tilfeller hvor ikke aktivitetsplikten ikke blir fulgt opp. Det er mange kommuner i Norge og det er vanskelig å sikre kompetanse og uavhengighet i klagesaker på dette nivået. Aktivitetsplikten i skolen fungerer etter intensjonen og skolene handler raskere. Vårt forslag er derfor at Fylkeskommunen får i oppdrag å være klageinstans for barnehager, på samme måte som for skolen.

De har allerede utviklet kompetanse på dette området og vi mener at barnehagebarn må sikres samme uavhengige behandling som skolebarn.

Voksne for Barns forslag er:

Det må følges samme prinsipper som i skolen. Foreldrene må ha rett til å klage dersom aktivitetsplikten ikke blir ivaretatt. Klageinstansen må være uavhengig og ha kompetanse på klagebehandling. Det foreslås derfor at Fylkesmannen blir klageinstans som i skolen.

Styrke barns rett til medvirkning

Barnets beste som grunnleggende syn vises til med gode eksempler på side 22. og 23 i dokumentet. Det kan imidlertid være utfordrende å legge til rette for barns medvirkning på individ- og gruppenivå og det krever tilnæringsmåter og metoder som sikrer tilpasning til det enkelte barn. For eksempel står det på side 23 at det skal tas hensyn til «styrken av barnets ønske» som et av momentene for vurdering av barns beste. Dette er et eksempel på at vurdering er vanskelig – et barn som uttrykker lite krever voksne med god evne til kommunikasjon og tolkning av non-verbale signaler. For å følge opp FNs komité for barns rettigheter påpekning av at også de yngste barna har rett til å medvirke, kreves det en ytterligere tydeliggjøring av den overordnede bestemmelsen om medvirkning (§ 3) som er foreslått videreført. Voksne for Barn synes Redd Barnas eksempel på hvordan §3 kan bli tydeligere gjennom å vise til endringer som ble gjort i barnevernsloven gir gode føringer. Her ble hovedinnholdet i barnekonvensjonens art.12 er innarbeidet på en god måte:

§ 1-6. Barnets rett til medvirkning

«Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til. Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.»¹

(lovendring i barnevernloven som trådte i kraft 1. juli 2018)

Heve kompetansen og øke bemanningsnormen

For å sikre barns beste og reell medvirkning, kreves det kompetanseheving i barnehagen.

I innledningen av høringsutkastet presenteres det forskningsresultater som viste at 7,5 % av de ansatte i barnehagen mente at barna selv var i skyld i at de ble mobbet. Tallene kan peke på at det er en tendens til en forståelsesramme som er individfokusert og i mindre grad systemfokusert, som tydeliggjør de voksnes ansvar og bidrag til det psykososiale miljøet.

Voksne for Barn ønsker en fortsatt kompetansesatsing i barnehagen rettet mot de ansatte. Barnehageansattes evne til å inngå i gode relasjoner med barna, støtte leken og inspirere, er, som det også er skrevet i høringsnotatet, helt avgjørende for at barna skal oppleve seg inkludert, og for at man skal kunne forebygge mobbing. Samtidig vet vi at slik kompetanse varierer innad i personalgrupper. Kompetansehevingen bør derfor være rettet mot bedre kommunikasjon og relasjon. Den bør etter vårt syn ha spesielt fokus på at ulike barn uttrykker sine ønsker og behov svært forskjellig. For at barn skal ha en reell medvirkningsmulighet i barnehagen må de voksne ha riktig kompetanse på hvordan å tolke barns uttrykk, både språklig og non-verbalt. Barna trenger også hjelp fra de voksne til å finne gode mestringsstrategier og hjelp i vanskelige samspill. Arbeidet med

---

¹

livsmestring og god psykisk helse må starte i barnehagen gjennom anerkjennende kommunikasjon og hjelp til å sette ord på følelser og tanker. De voksnes evne til å gi omsorg, støtte leken og inspirere, er som det er skrevet i høringsnotatet (s. 7) helt avgjørende for at barna skal oppleve seg inkludert

Det må settes av betydelige midler til dette. For å kunne frigjøre tid til kompetanseheving krever det også flere tilgjengelige voksne.

Voksne for Barn foreslår:

Bemanningsnormen i barnehagen forsterkes til én ansatt per 2,5 barn under tre år og en ansatt per 5 barn over tre år.

Lovfeste barnets rett til et trygt og godt barnehagemiljø

I høringsforslaget foreslås det å lovfeste å gi barnehagen plikter til å arbeide systematisk for et trygt og godt barnehagemiljø. Det er ikke foreslått å lovfeste tilsvarende rettigheter for barna. Dette avviker fra paragraf 9a-2 i Opplæringsloven hvor elevene har en individuell rett til et godt psykososialt miljø.

Voksne for Barn stiller seg kritisk til dette og mener at barn i barnehage må ha tilsvarende rettigheter som i skolen. En individuell rett for barnehagebarn betyr at barnet og foreldrene får et rettskrav på bestemte aktiviteter fra barnehagen. Retten bør fungere som en håndhevingsordning tilsvarende som i skolen.

Voksne for Barns forslag er:

Det lovfestes at barn i barnehagen får individuell rett til et trygt og godt barnehagemiljø på samme måte som elever i skolen.

Voksne for Barn takker for muligheten til å gi høringsinnspill og ser fram til det videre arbeidet med å sikre et trygt og godt barnhagemiljø.

Med vennlig hilsen

Voksne for Barn

Signe Horn

Generalsekretær